

دانشگاه تهران

دانشکده پرستاری

با یا و نامه

برای دریافت مدرک فوق لیسانس علوم بهداشتی (M.S.P.H.)

در رشته فلپد پست

موضوع

بررسی وضع اقتصادی واجتماعی در رابطه با وضع تغذیه

در روستای محمد آباد ساوجبلاغ

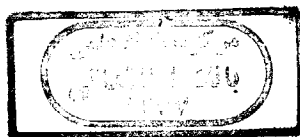
پرامتیا ای

استاد ارجمند جناب آقای دکتر خطیبی

تکارتش

سعید و جواد مری

سال تحصیلی ۱۳۵۲-۱۳۵۳

تقدیم به

استاد ارجمند جناب آقای دکتر خطیبی

۷۳۰

قدم بسته

استاد ارجمند سرکار خانم دکتر قزوینی

که

بررسیهای تغذیه و بهداشت با راهنمایی های ایشان انجام

شده است

فصل دوم

اسماء ارجسته جناب آقای دکتر جلالی

تقديم به

استاد ارجمند م

جناب آنتسار و کنسیر مسند ایست

فهرست مطالب

مقدمه

روش تحقیق

الف - خصوصیات اقتصادی واجتماعی مردم روستای محمدآباد

۱ - جغرافیای روستای محمدآباد

۲ - جمعیت

۳ - تعداد اکل انظار

جمعیت مؤنث

جمعیت مذکر

تعداد کل خانوار

بعد خانوار

۴ - سواد

نسبت باسواد ی بر حسب جنس

رابطه سن وسواد

۵ - بهداشت

بهداشت روستا

آب مصرفی

وضع مسکن هوشناک

بهداشت مادران و کودکان - تنظیم خانواده

ب - سازمان سرویس دهنده در روستای محمد آباد

ج - کشاورزی و دامداری در روستای محمد آباد

مقدار زمین زیر کشت هر یک از محصولات

مقدار محصولات مختلف

تعیین درآمد ناخالص

تعیین درآمد خالص

د - تغذیه در روستای محمد آباد

بررسی تکرر مصرف مواد غذایی در خانوارهای زراعی

کالری سرانه مصرفی

پروتئین سرانه مصرفی

درصد هزینه های خوراکی مصرفی نسبت به درآمد هر خانوار

ه - بحث و بینشهادات

و - خلاصه

ز - رفرانس

غذا و کمبود مواد غذایی بزرگترین مسئله را برای بیش از نیمی از مردم زمان ما بوجود آورده و با توجه بر رشد سریع جمعیت تقاضا برای غذا روافزایش است.

هرچند که با استفاده از تکنولوژی مدرن در امر کشاورزی و صنایع غذایی در مراحل مختلف کاشت و برداشت محصول و بعد عمل آوردن آن * نگهداری و انبار کردن و درد ستس مردم قرارداد ان سعی شده کیفیت و کمیت مواد غذایی مصرفی را بالا ببرند ولی همچنان مشکل غذای کافی و مناسب و سالم یکی از مسائل بسیار مهم و حائز اهمیت است بخصوص در کشورهای در حال توسعه این مسئله بیشتر و مشکل نمایان تری بچشم میخورد . زیرا در این کشورها در اکثر نواحی کشت همچنان بصورت سنتی صورت میگیرد و علت فقر کیفی خاک (نامرغوبی جنس خاک) کمبود آب و مشکلات مالی زارعین و عدم اطلاع آنها از روشهای جدید در امر کشاورزی کیفیت و کمیت محصول پائین است . بطوریکه رشد کشاورزی جواب گوی تقاضا را نمیدهد . بخصوص که افزایش جمعیت نیز رشد سریعی دارد (۱)

در این مورد بررسی و تحقیقاتی را که دانشگاه دهلی نو در پارتمان اقتصاد ی در کشاورزی انجام داده است در نظر میگیریم (۲) . این بررسی در دهکده - دریا پور کالان در دهلی در دو مقطع زمانی یعنی در سالهای ۱۹۶۳ - ۱۹۶۴ و سالهای ۱۹۷۰ - ۱۹۷۱ در بین پانزده خانوار نمونه در این روستا صورت گرفته و اطلاعات جالبی در مورد میزان درآمد سرانه و بعد خانوار در اختیار

۲

• ما میگذارد

نکته جالب توجه در این بررسی اینست که هرچند که درآمد خانوار طی این -
دوره حقیقتاً افزایش یافته لیکن این امر برای درآمد سرانه صادق نیست و درآمد
های سرانه کاهش قابل توجهی را نشان میدهد • تحلیل جدولی
که در آن اندازه های زمین زراعی در سالهای (۱۹۶۳ - ۱۹۶۴)
و سالهای (۱۹۷۰ - ۱۹۷۱) در یک ستون و در ستون دوم بعد خانوار
در سالهای (۱۹۶۳ - ۱۹۶۴) و در ستون سوم بعد خانوار در سالهای
(۱۹۷۰ - ۱۹۷۱) را نشان میدهد (اندازه های زمین زراعی در طی
این دوره تفاوتی بنام پیدا نکرده است)

این واقعیت را بوضوح مینمایاند که اثر توسعه به علت رشد جمعیت
خنثی شده است • اگرچه خانوارها دست اندرکار بهبود
بخشیدن بزندگی بودند لیکن برای آنها این امکان وجود نداشته
که تغییرات مهم سطح زندگی شان را با احتساب افزایش بعد خانوار
دریابند •

از کتاب *The Food Problem of Developing Countries*

۱۹۶۱

قسمتی تحت عنوان (تقاضا برای غذا)

و (۲) این گزارش از کتاب مسائل جامعه شناسی روستائی و کشاورزی منتشر در سال ۱۳۵۳

میباشد (ترجمه آقایان مهاجر پروانی - ازکیا - نیک خلق)

۱۷

مطالعاتی که در کشورهای در حال توسعه در مورد ارتباط سطح درآمد مردم و تقاضای برای غذا انجام شده است نشان میدهد در کشورهای آنهایی که سطح درآمد پایین دارند افزایش یک درصد درآمد متوسط سرانه سبب افزایش مصرف غذا میشود و این افزایش مصرف برای هر نفر در حدود ۰/۵ تا ۰/۸۷ درصد درآمد میباشد .

این بررسی در کشورهای غنی دنیا در خانوادههایی که سطح درآمد نسبی پایینی دارند افزایش مصرف غذا را برای هر نفر یک دهم درصد و یا حتی کمتر نشان میدهد .

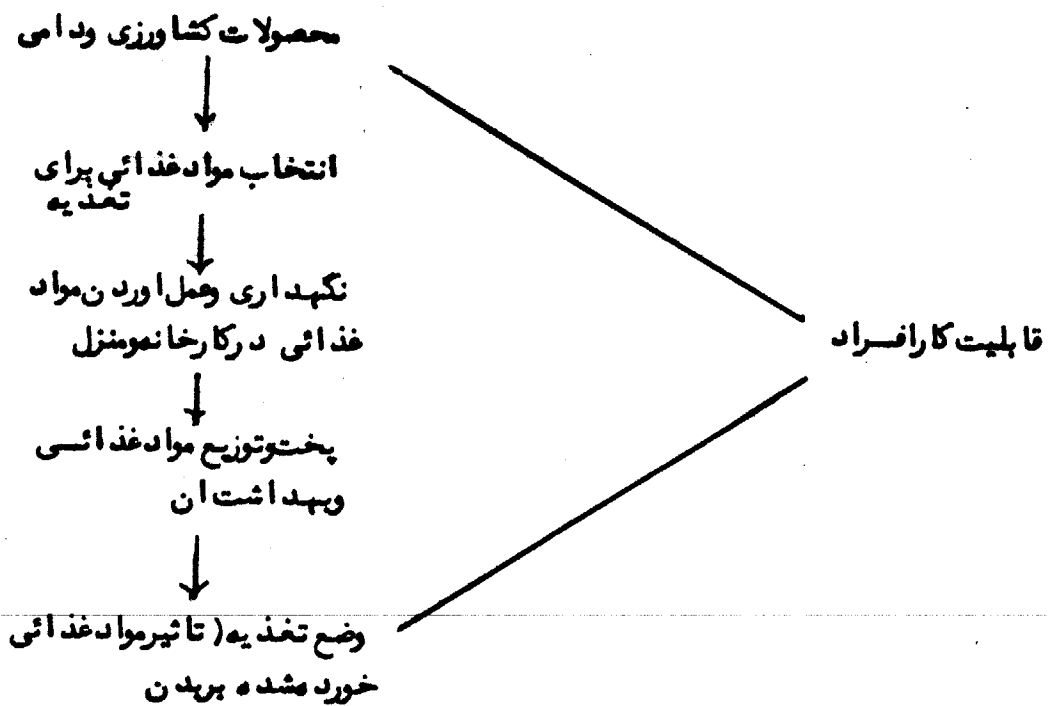
اگر درآمد در اصل بالا باشد افزایش بیشتران تأثیری در مصرف غذا ندارد اما در یک جمعیت فقیر هرگز و نه تغییری بر روی درآمد مستقیماً بر روی مصرف غذایی موثر است (۱) .

از نظر امکان دسترسی به مواد غذایی بهنا برابری آشکاری برمیخوریم این ناهمابری تنها به سطح تولید بستگی ندارد بلکه به سیستم توزیع نیز مربوط است با اینحال هر نوع افزایش در تولید دستکم در امکان غلبه بر نایابی موثر است .

مطالب فوق روشن میکند که مسئله غذا مسئله کاملاً پیچیده ای است و در ارتباط با یک سری مسائل میباشد . دگرگونی و تغییر در هر کدام باعث افزایش و یا کاهش مواد غذایی و تقاضا برای غذا میشود در بررسی های تغذیه ای باید از مرحله تولید مواد غذایی تا وقتی که دست مصرف کنند

میرسد پس از آن چگونگی طبخ و نگهداری مواد غذایی را مرحله به مرحله پی گیری نمود زیرا تمام این مراحل در ارتباط مستقیم با یکدیگر هستند .

دکتر دما این رابطه را بشکل زیر نشان میدهد (۲) .

دکتر دما شرح میدهد که قابلیت کار افراد از طرفی بستگی به محصولات

1) The Food Problem of Developing Countries
organisation for Economic Co-operation
and Development 1961

2) NUTRITION in Relation to Agriculture
Production by I. S. Dema 1972

کشاورزی و دامی دارد و از طرف دیگر به وضع تغذیه افراد مربوط میشود

ولی چگونه این ارتباط قابل توجه است ؟

محصولات کشاورزی در صورتیکه در زمین غنی و در نتیجه بدراصلاح شده

با ایاری کافی و صحیح بدست آید و از آسیب حشرات مصون بمانند میتوان

محصول مناسب و خوب از لحاظ کمیت و کیفیت آن بدست آورد .

همچنین این مسئله در مورد محصولات دامی صادق است نگهداری و تغذیه

و رعایت بهداشت صحیح دام سبب بهتر شدن کیفیت محصولات خوراکی گوشتی

و شیر (در مورد گاو و گوسفند و بز) میشود . ضمناً در صورت نگهداری

صحیح از تلفات دامی جلوگیری میشود .

پس از این مرحله انتخاب مواد غذایی برای تغذیه است مواد غذایی

باید سالم و با حداقل مقدار آلودگی بیولوژیکی و شیمیائی

با کیفیت بالا و از نوع مرغوب باشد .

پس از این مرحله مواد غذایی تا هنگام عرضه به بازار نگهداری میشود

انبار کردن مسئله مهمی است زیرا شرایط ناصحیح از لحاظ رطوبت و درجه

حرارت و حشرات سبب آلودگی و فساد و منهدم شدن مواد غذایی میشود

محصولات کشاورزی ممکن است مستقیماً و یا پس از استحاله بشکل فرآورده

های دیگری ارائه شود در مورد اول بطور مثال میوه هارا در نظر

میگیریم که قسمت عمده آنها مستقیماً و بدون تغییر شکل مورد استفاده

قرار میگیرند .

در مورد دم میتوان گندم را شمال زد کهس از برداشتن آن با زردن آسیاب شده
 و تبدیل به آرد میگردد و سر از خمیر کردن و فرماتن ساسیون عمل
 پخت رویان صورت میگردد . در مورد بعضی مواد غذائی
 دیگر که بصورت دودی کردن - خشک کردن - کسرو کردن و مانند
 نمودن نگهداری میشوند باید در نظر داشت که در تمام -
 موارد حداکثر کوشش انجام شود تا مواد غذائی از لحاظ کیفی و کمی
 حداقل افت را داشته باشند .

پس از این مرحله غذای توزیع میشود در این مرحله نیز شرایط صحیح
 توزیع را برای اینکه مواد غذائی سالم و بدون آلودگی های ثانوی بدست
 مصرف کنند ببرد باید در نظر داشت مانند استفاده از کامیون
 های مجهز به سردخانه برای توزیع گوشت .

پس از اینکه غذا بدست مصرف کننده رسیده امکان دارد پخت رویان صورت
 بگیرد که در اینجا نیز باید شرایط پخت و بهداشتان توجه کرد
 زیرا بررسی هائیکه انجام شده این واقعیت را نشان میدهد
 که مقدار زیاد آلودگی بر اثر شرایط پخت غلط از بین میرود
 مرحله آخر تاثیر مواد غذائی پخته شده در بدن است .

قابلیت کار افراد در ارتباط مستقیم با وضع تغذیه آنها میباشد
 بازدهی کار در مورد افراد که دچار سوء تغذیه هستند کاهش
 میابد لذا تغذیه نامتوازن عامل مهمی در مقابله

پیشرفت جامعه است و گرسنگی با فقر و رکود اقتصادی توأم
میشود . (۱)

وضع تغذیه یک جامعه روستایی علاوه بر مسائل فوق یمنی
مسائل کشاورزی دامداری بستگی به مسائل زیر دارد . .

- تعداد و ترکیب خانواده

- درآمد خانواده

- پینش و آگاهی افراد از مواد غذایی مورد احتیاج

در تحقیقات اقتصادی و تغذیه ای خانواده راه ترتیب زیر تعریف میکنند
خانواده عبارت است از تعداد افراد یک سر یک سفره همیشه زندگی
و احتمالاً اغلب در یک منزل ساکن بوده و تحت سرپرستی یک فرد
میشوند . (۲)

تعداد جمعیت و ترکیب آن در ارتباط با مصرف مواد غذایی و
همچنین درآمد خانوار و تعداد افراد عضو خانوار در مطالعه
تغذیه حائز اهمیت میباشد بطور مثال نتایج مطالعات
دکتر دما در سال ۱۹۶۵ در روستاهای نیجیر نشان میدهد
که ۴۱ درصد کل جمعیت جزء گروه فعال ۱۵ - ۶۵
سال قرار دارند و ۴۱ درصد افراد جزء گروه جوان غیر

۱) Rural Development, Income Distribution
and fertility Decline ۱۹۷۳
۲- مسائل جامعه شناسی روستایی و کشاورزی

ترجمه آقایان . مهاجر ایرانی - از کیا خیک خلق

۹

غیرفعال (کمتر از یک سال) و سه درصد افراد مسن و غیر فعال بالای شصت و پنج سال را تشکیل می‌دهند. که بطور کلی پنج ساله و دو درصد افراد غیرفعال در مقابل چهل و هشت درصد افراد گروه فعال قرار دارند. باین ترتیب مسئولیت زیادی در مورد تامین غذا برعهده گروه فعال میباشد در قایمه با کشورهای صنعتی مانند انگلستان مشاهده میکنیم این نسبت در مقابل سی و دو درصد افراد غیرفعال ۶۸ درصد افراد فعال را تشکیل می‌دهند (۱)

همانطور که در کشور نیجریه بیان شد در اکثر کشورهای در حال توسعه درصد افراد گروه غیرفعال رقم بیشتری را نسبت به رقم گروه فعال نشان میدهد که خود سبب بروز مشکلات پیچیده تری میشود. زیرا تحمیل این فشار زیاد مسئولیت بر دوش کشاورزان پیشراکشی برای جوانان و نوجوانان میباشد و سبب مهاجرت افراد جوان فعال از مزارع و روستاها به شهرها و مراکز صنعتی میشود. در حالیکه این افراد امیدوارند شغلی پیدا کرده و درآمد بیشتری تحصیل نمایند و در ضمن از امکانات بهتر در زمینه شغلی و زندگی اجتماعی بهره‌مند شوند (۲)

1) Nutrition in Relation to Agriculture

by I.S. Dema 1972

2) The Social Theories of Talco T. Parson
Engelwood Cliffs Prentice Hall 1961